Юридичні науки

УДК –34/614.841.41:630*13:613(075.8)

Гулак Олена Василівна
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного
та фінансового права
Національний університет біоресурсів
І природокористування України

Гулак ЕленаВасильевна
кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедрыадминистративного
и финансового права
Национальныйуниверситетбиоресурсов
и природопользованияУкраины

GulacO.V.
Ph.D. inLaw, AssociatedProfessor
NationalUniversityofLifeand
EnvironmentalSciencesofUkraine

ЩОДО ПИТАННЯ ЗАГРОЗ ВИНИКНЕННЯ ЛІСОВИХ ПОЖЕЖ НА ТЕРИТОРІЇ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

К ВОПРОСУ УГРОЗ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ЛЕСНЫХ ПОЖАРОВ НА ТЕРРИТОРИИ ВЕДЕНИЯ БОЕВЫХ ДЕЙСТВИЙ В УКРАИНЕ

ON THE ISSUE OF THE THREAT OF FOREST FIRES ON THE TERRITORY OF THE CONDUCT OF HOSTILITIES IN UKRAINE

В статті здійснено аналіз загроз виникнення лісових пожеж на території ведення бойових дій, визначено коло проблемних питань у розрізі дослідження та сформовано власні висновки, спрямовані на розв’язання

проблем, пов’язаних з безпечною життєдіяльністю людини, суспільства і держави у цілому.

Ключові слова: загрози виникнення лісових пожеж,території ведення бойових дій, забезпечення пожежної безпеки на лісових територіях.

В статье осуществлен анализ угроз возникновения лесных пожаров на территории ведения боевых действий, определен круг проблемных вопросов в разрезе исследования и сформированы собственные выводы, направленные на решение проблем, связанных с безопасной жизнедеятельностью человека, общества и государства в целом.

Ключевые слова: угрозы возникновения лесных пожаров, территории ведения боевых действий, обеспечение пожарной безопасности на лесных территориях.

The article analyzes the threats of forest fires on the territory of the conduct of hostilities, defined the terms of issues in terms of research and formed own conclusions aimed at solving problems related to safe human activity, society and the state in general.

Keywords: the threat of forest fires, the territory of the conduct of hostilities, ensuring fire safety in forest areas.

Наша вітчизна знаходиться на порозі суттєвих, так би мовити, сутнісних викликів, безпосередніми учасниками яких є кожен з нас. Втім, на нашу думку, найбільшим викликом в ситуації збереження воєнних дій, суттєвого економічного падіння, зламу старих державницьких конструкцій та формування нової сутнісної платформи для становлення публічних і самоврядних інституцій є необхідність дотримання, насамперед, правових та ідеологічних норм перед міжнародною спільнотою. Позаяк саме існування нашої держави наразі залежить у великій мірі від того, як, в якій мірі та яким

чином публічні інститути будуть реагувати на загрози та виклики глобального масштабу, що переслідують нашу країну останнім часом.

Наразі Україна перебуває в епіцентрі небезпечних ситуацій, особливо загрозливими серед них постають пожежні небезпеки. Окрему їх когорту представляють лісові пожежі. В поточному 2015 р., щойно розпочалось літо, а лісові та торф'яні пожежі вже завдали величезного клопоту та негативних наслідків. Зокрема, вже у червні місяці у Києві оголошено режим «надзвичайної пожежної небезпеки» після тривалих та загрозливих пожеж. Та й взагалі 2015 рік, не зважаючи на те, що він ще триває, у зв'язку з відповідними надзвичайними ситуаціями можна назвати роком пожежних катастроф, серед яких домінуючи роль відіграли лісові пожежі. Свого значного негативного впливу додали і військові дії на Сході України. Відтак, ситуація з лісовими пожежами на цій території нашої держави залишається надзвичайно небезпечною та тривожною, оскільки кількість подібних випадків значно зросла, а боротися з ними часто не має можливості у зв'язку з триваючими бойовими діями.

У зв'язку з цим, аналіз принаймні окремихорганізаційно-правових аспектів забезпечення пожежної безпеки на лісових територіях, де тривають військові дії має важливе наукове значення. До того ж, з ним пов'язане дослідження таких важливих питань, як місце та ефективність держави у забезпеченні пожежної безпеки, взаємодія пожежної охорони із іншими державними органами, населенням та громадськими організаціями, вплив стану пожежної безпеки природних територій і об'єктів на соціально-економічний розвиток держави, довкілля та добробут населення у цілому.

Метою наукової статті є аналіз загроз виникнення лісових пожеж на території ведення бойових дій, визначення кола проблемних питань у розрізі дослідження та формування власних висновків, спрямованих на розв'язання проблем, пов'язаних з безпечною життєдіяльністю людини, суспільства і держави у цілому.

Нині в Україні у лісових масивах ситуація з пожежами є вкрай складною і небезпечною з точки зору виникнення нових пожеж. Так, згідно заяви голови Державного агентства лісових ресурсів України (далі – Держлісагентства), Олександра Ковальчука,кількість пожеж за останній рік збільшилась втричі. Зокрема, станом на 18 червня 2015 р.,Держлісагентством у поточному році зафіксовано 826 випадків загоряння лісів, з них 14 великих. Загальна площа загоряння склала близько 900 гектарів. Особливо загрозливою ситуація щодо лісових пожеж спостерігається в зоні зіткнення на Донбасі, зокрема – в Луганській області. Так, лише протягом першого півріччя 2015 р. у лісових масивах Луганського управління лісового господарства сталося 145 випадків загорянь, і пожежами пошкоджено понад 500 гектарів лісу [1].

За інформацією Держлісагентства, протягом попереднього 2014 р., в період проведення активних бойових дій, в Луганській та Донецькій областях сталося 510 пожеж на площі близько 15 тис. га.[2].

Слід зауважити, що ці пожежі виникають в основному в зоні розмежування між підрозділами Збройних сил України і терористичними підрозділами «ЛНР»

Збитки, завдані лісовому господарству окремих районів Донецької і Луганської областей в результаті обстрілів та бомбардувань, Держлісагенство на початку 2015 р. оцінило майже в 160 млн. грн.Від пожеж, лише за підрахунками Державної лісової охорони за період бойових дій вигоріло 13,7 тис. га лісу. Незаконним методом, поблизу розміщення блокпостів та дислокації воєнних підрозділів, зрубано 3,3 тис. куб. м. деревини[3].

Група дослідників Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина» (далі - ЕПЛ), провівши власне дослідження, дійшла до більш гнітючих висновків. Слід зазначити, що вказане дослідження проводилось з використанням даних, визначених за матеріалами дистанційного зондування землі MODIS (NASA). Воно охопило всі випадки загорянь природної

рослинності та населених пунктів у період із червня по вересень 2014 року – тоді, коли відбулась найбільша кількість пожеж.

Дослідження ЕПЛ показало, що більшість загорянь у східних областях України відбулись саме в зоні антитерористичної операції (далі - АТО). Інтенсивність пожеж на територіях Луганської й Донецької областей, що не входять у зону АТО, не відрізнялась від середніх для даного регіону показників.

Усього за названий період вдалось ідентифікувати близько 3.000 пожеж, що значно більше ніж у попередні роки.

Зазначена група дослідників, обрахувавши збитки, що їх нанесено пожежами в лісах, які входять у склад тільки-но двох заповідних територій – національного парку «Святі гори» та регіонального ландшафтного парку «Донецький кряж», визначила приблизну суму у розмірі 13.890.700.000 гривень[4].

Зауважимо, що наразі мова може йти лише щодо дуже приблизних підрахунків, які можливо здійснити відповідно до Постанови Кабміну України від 24 липня 2013 року № 541 [5], якою затверджена такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд.

Згідно із цією постановою можна оцінити лише деякі збитки, а саме – пошкодження дерев та рослин, що мають здерев'яніле стебло, до ступеня припинення росту, знищення або пошкодження лісових культур, природного підросту та самосіву, сіянців і саджанців і які зростають на заповідних територіях.

Завдяки можливостям опрацювання космічних знімків було з'ясовано приблизну площу пожеж. Зокрема, дослідниками установлено, що вогнем пошкоджено 39.745,59 гектарів лісів, що становить 17,3 % від площі лісів в межах зони АТО.

Риторичним залишається питання, актуальне і для інших правовідносин у зоні АТО, - навіщо держава значно занижує суми отриманих втрат, зокрема через лісові пожежі?

Результати аналізованого дослідженняпричинами збільшення кількості пожеж у зоні АТО визначили кілька факторів, зокрема: – посушливий сезон, що традиційно супроводжується в регіоні збільшенням кількості загоряння сухої рослинності; – неможливість гасіння пожеж (розкрадена пожежна техніка, ліси й степи заміновані, постійно тривають обстріли); – велика кількість загорянь від вибухів; – а також умисні підпали в тактичних цілях.

Окрім того, суттєвим фактором підвищеної пожежної небезпеки лісових територій зони АТО являється вид лісу, який був засаджений у степовій кліматичній зоні з метою пом'якшення сухого та вітряного клімату, а саме – сосновий, який і відноситься до найбільш пожежнонебезпечної категорії лісів у нашій державі.

Так, Олексій Василюк в межах проведеного дослідження зазначає: «Не дивно, що події АТО передусім проявились для довкілля саме в цьому напрямку… У нинішніх умовах, створення нових лісів у цій зоні вкрай ускладнене. Більше половини молодих насаджень гине ще в перший рік свого життя. Це значить, що втрата лісів внаслідок пожеж у межах зони АТО практично гарантовано свідчить про неможливість відновити ці ліси в майбутньому»[4].

Таким чином, увага як науковців, фахівців-практиків так і відповідних уповноважених представників держави має наразі зосередитись на вироблені спільних дієвих механізмів з метою оптимізації небезпек, пов'язаних з пожежними лихами, зокрема, в лісових масивах в зоні проведення АТО. І не зважаючи на те, що військові дії на зазначених територіях все ще тривають, необхідним є вже зараз сформувати чіткий механізм подальших дій, спрямованих на мінімізацію небезпек, пов'язаних насамперед з існуванням великої кількості вибухонебезпечних матеріалів на окупованих та прилеглих територіях, у тому числі, і в лісових масивах, де вкрай важко забезпечити їх

перекриття для відвідування. Ці дії мають реалізовуватись на міжвідомчому рівні, із залученням фахівців різних галузей, представників місцевої влади та чітким закріпленням необхідних кроків на локальному нормативно-правовому рівні.

Не зайвим є і використання міжнародного досвіду гасіння лісових пожеж та знешкодження вибухонебезпечних матеріалів у лісових зонах, які піддавались військовим операціям. Зокрема, такий потужний досвід має Німеччина, де після Другої Світової війни була використана потужна техніка, подібна до танків, що мала велику проїзну здатність та високий коефіцієнт ефективності гасіння лісових пожеж.

Література:

1. Кількість пожеж за останній рік збільшилась втричі – Держлісагентство. – Від 18 червня 2015 р. : [Електронний ресурс] – Режим доступу: –http://www.5.ua/suspilstvo/Kilkist-pozhezh-za-ostannii-rik-zbilshylas-vtrychi--Derzhlisahentstvo-84336.html#

2. Из-заобстрелов в Луганскойобластигоритболее 100 га леса. - От 15июня 2015 г. : [Электронный ресурс] – Режим доступа: – http://www.capital.ua/ru/news/48310-iz-za-obstrelov-v-luganskoy-oblasti-gorit-bolee-100-ga-lesa#ixzz3eTOnRzUs

3. Лісовому господарству Донецької і Луганської областей завдано збитків майже на 160 млн. грн.– Від 6 лютого 2015 р. : [Електронний ресурс] – Режим доступу: – http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=139163&cat_id=32888

4. Олексій Василюк. Війна й довкілля. Ліси у вогні/ Олексій Василюк / Телекритика від 19 травня 2015 р. : [Електронний ресурс] – Режим доступу: – http://www.telekritika.ua/pravo_sector/2015-05-19/107226

5. Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № **541**: [Електронний ресурс] – Режим доступу: – http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/541-2013-%D0%BF

References:

1. Kil`kist`pozhezhzaostannijrikzbil`shy`las`vtry`chi – Derzhlisagentstvo. – Vid 18 chervnya 2015 r. : [Elektronny`jresurs] – Rezhy`mdostupu: – http://www.5.ua/suspilstvo/Kilkist-pozhezh-za-ostannii-rik-zbilshylas-vtrychi--Derzhlisahentstvo-84336.html#

2. Y`z-zaobstrelov v Luganskojoblasty`gory`tbolee 100 galesa. - Ot 15 y`yunya 2015 g. : [Эlektronnыjresurs] – Rezhy`mdostupa: – http://www.capital.ua/ru/news/48310-iz-za-obstrelov-v-luganskoy-oblasti-gorit-bolee-100-ga-lesa#ixzz3eTOnRzUs

3. LisovomugospodarstvuDonecz`koyi i Lugans`koyioblastejzavdanozby`tkivmajzhena 160 mln. grn. – Vid 6 lyutogo 2015 r. : [Elektronny`jresurs] – Rezhy`mdostupu: – http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=139163&cat_id=32888

4. OleksijVasy`lyuk. Vijna j dovkillya. Lisy` u vogni / OleksijVasy`lyuk / Telekry`ty`kavid 19 travnya 2015 r. : [Elektronny`jresurs] – Rezhy`mdostupu: – http://www.telekritika.ua/pravo_sector/2015-05-19/107226

5. Prozatverdzhennyataksdlyaobchy`slennyarozmirushkody`, zapodiyanoyiporushennyamzakonodavstvapropry`rodno-zapovidny`jfond: PostanovaKabinetuMinistrivUkrayiny`vid 24 ly`pnya 2013 r. # 541: [Elektronny`jresurs] – Rezhy`mdostupu: – http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/541-2013-%D0%BF